

Uranutvinning - Redovisning av regeringsuppdrag. SKRIVELSE 2017-09-18. Ärendenr: NV-04295-17 – Några utdrag

”SGU bland annat framfört att även miljöskäl borde kunna åberopas för att medge undantag för uranutvinning, inklusive att utvinna uran ur gruvavfall.”

”Naturvårdsverkets föreslår att tillstånd till gruvdrift eller gruvanläggning som medför brytning, bearbetning eller anrikning av uranhaltigt material som kan användas för framställning av kärnbränsle endast ska få ges om det är nödvändigt för att möjliggöra ändamålsenlig utvinning av annat mineral än uran och om denna utvinning av annat mineral är syftet med verksamheten. Den nya bestämmelsen införs i 9 kap. miljöbalken. Vidare föreslår Naturvårdsverket att uran tas bort som koncessionsmineral ur minerallagen.”

”Syftet med dessa förändringar är att skapa ett effektivt förbud mot gruvverksamheter och åtgärder som genererar material med höga uranhalter utan att onödigtvis försvåra för annan mineralutvinning. Sällsynta jordartsmetaller och andra ämnen ibland bundna i mineral som är rika på uran och där det kan vara svårt att utvinna dessa utan att också utvinna uran. Sådana verksamheter ska kunna få tillstånd efter regeringens godkännande enligt de befintliga bestämmelserna i 17 kap. miljöbalken.”

”Verksamhetsutövaren har då också möjlighet att ekonomiskt tillgodogöra sig uran som uppkommer i verksamheten, förutsatt att detta är tillåtet enligt miljötillståndet.”

”För sådan gruvdrift eller gruvanläggning som inte medför brytning, bearbetning eller anrikning av uranhaltigt material i sådan utsträckning att det kan användas för framställning av kärnbränsle gäller inte förbudet utan verksamheten prövas på samma sätt som idag. Förslaget ger därmed tre kategorier av gruvverksamheter:”

a) Verksamheter som inte träffas av förbudet genom att halten uran är tillräckligt låg,”

b) verksamheter som inte längre är tillåtna eftersom halten uran är för hög och förutsättningarna för undantag inte är uppfyllda och”

c) verksamheter som uppfyller kraven för att kunna åberopa ett undantag.”

”Kategorierna b) och c) ska, efter motiverat yttrande från beslutsmyndighet eller domstol, tillåtlighetsprövas av regeringen enligt 17 kap. miljöbalken på samma sätt som idag.”

”Att ta bort uran som koncessionsmineral innebär en markering av att samhället inte längre betraktar uran som ett mineral där det är viktigt med en formaliserad prövning av rättigheterna till mineralet. Vid ett eventuellt tillgodogörande får därför verksamhetsutövaren själv säkerställa sin ekonomiska rätt till uran som uppkommer i verksamheten.”

”Av 17 kap. 1 § miljöbalken följer emellertid att regeringen ska pröva tillåtligheten av nya verksamheter av bl.a. anläggningar för kärnteknisk verksamhet som prövas av regeringen enligt lagen (1984:3) om kärnteknisk verksamhet samt anläggningar för att bryta uranhaltigt material eller andra ämnen som kan användas för framställning av kärnbränsle. I de fall 17 kap. 1 § miljöbalken är tillämplig ska prövningsmyndigheten med ett eget yttrande överlämna frågan om tillåtlighet till regeringen för prövning.”

”Naturvårdsverket bedömer att den föreslagna undantagsmöjligheten i 9 kap. 6 i § miljöbalken kommer att omfattas av regeringens tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. 1 § 1 miljöbalken. Detta gäller oavsett om verksamheten utgör en provbrytning eller om det är frågan om gruvdrift.”

”Naturvårdsverket föreslår att uran tas bort som koncessionsmineral vilket medför att uran istället blir ett jordägarmineral som faller utanför minerallagens och mineralförordningens tillämpningsområde.”

”Naturvårdsverket föreslår att 5 kap. 4 och 6 §§ minerallagen kvarstår oförändrade vilket gör det möjligt för innehavaren av en bearbetningskoncession att bedriva sitt arbete trots eventuell förekomst av uran. Genom att paragraferna kvarstår oförändrade möjliggörs även i fortsättningen utvinning av sådana mineral som staten anser vara samhällsekonomiskt betydelsefulla.”

”Naturvårdsverkets förslag innebär att det ska vara tillåtet att utvinna uran om det av tekniska skäl är nödvändigt för att utvinna ett annat mineral och utvinningen av det andra mineralet är det huvudsakliga syftet med verksamheten.”

”Den föreslagna regleringen medför att möjligheterna att utvinna uran begränsas till att enbart avse fall då det är tekniskt nödvändigt för utvinning av andra mineral och då utvinningen av andra mineral är det huvudsakliga syftet med verksamheten.”

”Om uran inte längre är ett koncessionsmineral påverkar det ett antal aktörer. För verksamhetsutövaren innebär ändringen att möjligheten till markanvisning försvinner och att marken istället får upplåtas av markägaren genom avtal. En fastighetsägare får på så sätt större inflytande.”

”I den mån en verksamhetsutövare vill utvinna uran blir den föreslagna undantagsmöjligheten i miljöbalken tillämplig och i den processen har verksamhetsutövaren en skyldighet att redovisa uppgifter om alla mineral som finns i berggrunden.”

Det kommunala vetot

”Naturvårdsverket anser inte att den föreslagna ändringen i 9 kap. 6 i § miljöbalken bör föranleda någon ändring såvitt avser bestämmelsen om kommunalt veto i 17 kap. 6 § miljöbalken. I de fall en verksamhet medför brytning av uranhaltigt berg eller motsvarande som når upp till den halt eller mängd som avses i 17 kap. 1 § miljöbalken gäller dessa regler oavsett om det införs ett generellt förbud mot uranutvinning eller inte. Det innebär att även verksamheter som syftar till annat än uranutvinning redan idag kan träffas av bestämmelserna om regeringens obligatoriska tillåtlighetsprövning och kravet på kommunal tillstyrkan. Naturvårdsverket bedömer att den möjlighet till undantag från förbudet som ges av förslaget i 9 kap. 6 i § inte bör vidgas till en möjlighet för regeringen att bortse från kommunfullmäktiges inställning liknande det som gäller för vissa andra verksamheter i 17 kap. 4 §.”

”Av 17 kap. 6 § miljöbalken följer att regeringen endast får tillåta en verksamhet som avses i 17 kap. 1 § första stycket om kommunfullmäktige har tillstyrkt detta (kommunalt veto). För vissa verksamheter får regeringen under vissa förutsättningar tillåta verksamheten trots att kommunen motsätter sig det.”

”En förändring av vetorätten för sådana verksamheter som träffas av undantaget skulle till exempel kunna ske genom en ändring i 17 kap. 6 § 3 st miljöbalken där kommunens vetorätt inte gäller i de fall det ”från nationell synpunkt är synnerligen angeläget” att verksamheten kommer till stånd. Naturvårdsverket gör dock bedömningen att det finns risk för att möjligheterna till att utvinna uran i så fall kan bli större än idag.”

Författningsförslag

5.1 Förslag till ändring i miljöbalken (1998:808) - Förslag till ändrad lydelse se sidorna 35 – 37.

<https://www.naturvardsverket.se/upload/miljoarbete-i-samhallet/miljoarbete-i-sverige/regeringsuppdrag/2017/redovisning-uranutvinning-2017-09-18.pdf>

2017-12-11

Claes-Erik Simonsbacka